

VALORILE PERENE ALE MUZICII ÎN SISTEMUL EDUCAȚIONAL-ARTISTIC MODERN

Margarita TETELEA, conferențiar universitar, doctor,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, R. Moldova

Abstract: The research concerns the problems of selection the curricular content focusing on the values of national and universal musical culture, involving not only the transmission of knowledge but also skills training, behavior and attitudes. These problems include an integralist view students' skills and training process which is based on the values of folk, religious, academic and entertainment.

Integrarea sistemului de educație autohton în spațiul european obligă cercetătorii din domeniul educației, în special al educației artistice, să revizue unele poziții legate de structura sistemului de educație și, în special, a conținuturilor de realizare a lui. În acest sens, pedagogia muzicală își formulează în ultimele decenii un sistem propriu de fundamente științifice, care vizează un șir de probleme de investigare, proiectare și dezvoltare a educației muzicale și țin de alegerea unei strategii adecvate specificului artistic al domeniului.

Educația muzicală, ca fenomen specific centrat pe demersul educațional modern și pe materia muzicii, produce rezultate edificatoare, însă adecvarea ei la principiile didacticii științifice conduce la finalități opuse naturii muzicii și educației muzicale. Această idee este

promovată, în ultimul timp, de mai multe cercetări în domeniul educației artistice (C.Parfene, Vl.Pîslaru, W.Kusaev, I.Gagim). Actualmente în Republica Moldova domeniile cele mai elaborate sunt educația literar-artistică (Vl.Pîslaru) și educația muzicală (I.Gagim), în acest mod ele revindându-și statutul de disciplină științifică autonomă, având la bază ideea că „predarea-învățarea disciplinelor artistic-estetice nu se poate conforma decât principiilor didactice ale cunoașterii științifice” [5].

Conceptualizarea educației muzicale ca disciplină științifică autonomă a fost stipulată de pedagogul-muzician rus Dmitri Kabalevsky în a doua jumătate a secolului al XX-lea, prin remarcarea faptului că „lipsa unei metodologii de educație muzicală specifică nu poate fi înlocuită cu principiile general-didactice. În studierea muzicii aceste principii sunt, desigur, necesare, dar vor rămâne reguli moarte dacă nu vor fi pătrunse de suflul viu al muzicii” [6].

Prin cercetările savantului muzician Ion Gagim, pedagogia muzicală actuală își formulează consecvent un sistem propriu de fundamente științifice, care, la rândul său, vizează mai multe domenii constitutive ale educației muzicale: pedagogia, muzicologia și psihologia muzicii, contopirea lor fiind fundamentată teoretico-praxiologic, astfel că, „în practica educațională ele nu ar trebui doar să colaboreze, ci să facă corp comun – să se manifeste ca entitate artistică-epistemologică-psihopedagogică” [5].

În acest mod, elementele nominalizate au constituit factori definitorii pentru elaborarea fundamentală a concepției de educație muzicală în Moldova, în vârful căreia se află scopul ei: „formarea culturii muzicale a elevilor ca parte componentă a culturii spirituale” [4]. Scopul Educației muzicale, formularea căreia a fost preluată de la Dm.Kabalevsky, este tratat de Ion Gagim ca unul „integralist” și care presupune formula „Eu și muzica”. Componentele lui – „muzicală” (formarea culturii muzicale) și „filozofică” (cultura muzicală ca parte componentă a culturii spirituale) – presupun nu numai formarea unor competențe generale ale elevului (emotivitatea, imaginația, gândirea creativă, trăirile morale), dar și devenirea lor spirituală – nivelul suprem al oricărei educații. Astfel, interpretarea integralistă a culturii muzicale presupune „înglobarea rolului, funcțiilor și finalităților culturii în general, în procesul căreia omul, cunoscând, valorificând lumea, se cunoaște/se construiește pe sine ca ființă spirituală” [5].

Viziunea integralistă asupra conceptului Educației muzicale moderne impune o metodologie științifică de dezvoltare a procesului educațional, care pornește de la formarea culturii muzicale și transfigurarea ei în cultură spirituală a elevilor. Această viziune impune și o abordare adecvată, specifică pregătirii specialistului din domeniul educației muzicale.

Potrivit unei asemenea viziuni, facultatea de științe ale Educației, Psihologie și Arte a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți este unica în Republica Moldova profilată în

domeniul pedagogiei muzicale și strict direcționată în pregătirea cadrelor universitare pentru sfera educațional-artistică. Conform standardelor educaționale actuale Facultatea pregătește studenți – viitori specialiști pentru realizarea procesului de educație/instruire muzicală în școala de cultură generală, centrele de creație a copiilor, școlile de muzică și de artă pentru copii, colegiile pedagogice și muzical-pedagogice. Anume în aceste tipuri de instituții educaționale activează, de obicei, absolvenții facultății noastre.

În acest context, facultatea abordează într-o viziune integralistă problema educației artistice, dimensiune specifică domeniului și care necesită și permite colaborarea diferitor arte (muzică, coregrafie, teatru) și științe (muzicologie, estetică, filozofie, psihologia și filozofia artei, pedagogie ș.a.) în realizarea unui act educațional integrat.

Conturarea unui sistem integralist (enciclopedic) de pregătire a profesorului de muzică a fost marcată de contribuția conceptuală a marelui pedagog-muzicolog român George Breazu. Sistemul educațional realizat de George Breazu cu peste jumătate de secol în urmă servește drept elemente de referință importante în procesul de racordare a pregătirii actualului profesor de muzică la standardele internaționale. Concepția sa, bazată pe integrarea educației muzicale în viața socială prin formarea culturii muzicale a copilului în baza folclorului, constituie un real model educațional, cu valori de paradigmă. Valoarea sistemului fundamentat de G.Breazu o constatăm în programul ce-l propune muzicologul în creația sa pedagogică. Printre dezideratele cele mai importante ale programului său, expuse în studiul „Arta muzicală în cultura românească”, remarcăm „naționalizarea Conservatoarelor de muzică și înființarea Seminarelor pedagogice, care să asigure pregătirea viitorilor profesori de muzică la înălțimea cerințelor” [1].

Realizarea acestor coordonate George Breazu o începe cu lansarea ideii în articolul „O catedră de pedagogie muzicală la Conservatorul din București” (1925), în care fixează reperele pregătirii profesorului de muzică: noțiuni de pedagogie și psihologie generală, estetică și folclor muzical, metodică predării muzicii, istoria pedagogiei muzicale românești. Diversitatea acestor discipline s-a integrat în cursul „Enciclopedia și pedagogia muzicii”, ce-și propune formarea competențelor viitorului profesor de muzică în vederea realizării unei educații muzicale „care urmează să fie elementul esențial pentru promovarea culturii în popor”. Un alt obiectiv al acestui program a fost acela al formării metodologice a viitorului profesor, stabilindu-se, astfel, legătura între studiul muzical propriu-zis și ambianța psihică și socială” [Ibidem]. În acest mod, caracterul integralist și enciclopedist al acestei catedre realizează obiectivele formării „culturii estetice, muzicale, de pătrundere în orizontul marii literaturi muzicale și de integrare a conținutului ei în viața socială și morală” [2].

Ideile pedagogice ale lui G.Brezul au servit drept bază în formularea conceptului actual de pregătire a specialistului pentru realizarea procesului de educație muzicală în Moldova, ce ar însemna că viziunea pregătirii viitorului profesor de muzică pornește de la aspectul enciclopedic și integralist în formarea competențelor sale.

Pe lângă aceste exigențe, acest concept se mai fondează și pe realizările moderne ale Pedagogiei muzicale (artistice), ale Filozofiei educației în epoca contemporană, ale Psihologiei pedagogice, ale Psihologiei artei (muzicii), ale Filozofiei muzicii, ale Teoriei artei, ale Esteticii muzicale, ale Muzicologiei și ale altor științe menite să fundamenteze și să propună o viziune modernă, integră, adecvată cerințelor timpului asupra învățământului în general, precum și asupra învățământului muzical-artistic în particular; pe experiența înaintată a altor facultăți (instituții) similare din alte țări; pe experiența vastă acumulată de Facultate pe parcursul a circa cincizeci de ani. Prin urmare, viitorul profesor de muzică este capabil să îmbine aspectul științific-fundamental și enciclopedic al competenței muzicologice, artistice și pedagogice cu cel aplicativ.

În ansamblu această viziune se axează pe principii ce prevăd „predarea-însușirea muzicii ca artă, ca fenomen artistic-viu, emoțional-psihologic, cu destinația sa funciară de a contribui la edificarea omului, de a cultiva, modela și spiritualiza ființa umană” [7]. În acest mod, specialistul este pregătit pentru desfășurarea activității instructiv-educative, metodice, științifice și manageriale în sistemul național al învățământului muzical general, învățământul artistic special, precum și pentru continuarea studiilor postuniversitare.

Nivelul de pregătire al specialistului la ciclul I, Licență și ciclul II, Masterat permite continuarea studiilor postuniversitare specializate la doctorat și postdoctorat, încadrarea în activitățile de investigație în domeniul pedagogiei muzicale (artistice) sub aspect fundamental-științific, metodic-aplicativ și creativ-artistic, precum și în activitatea managerială în instituțiile de învățământ și de cercetare științifică. Pentru aceasta, viitorii profesori, în timpul studiilor universitare, trebuie să achiziționeze un șir de cunoștințe, abilități și valori necesare pentru realizarea celor mai înalte standarde academice la specialitate, ca:

- bazele disciplinelor teoretice muzicale în volumul necesar pentru realizarea obiectivelor muzical-educative și științifico-metodice în sfera învățământului muzical-artistic;
- bazele metodologice și psiho-pedagogice ale cercetărilor științifice în domeniul învățământului artistic;
- fundamentele conceptuale ale metodicii educației muzicale (artistice) generale și ale metodicilor particulare (coregrafie, instrument, dirijat, teatru);
- conceptul și conținutul curriculum-ului la Educația muzicală;

- metodică activității educative (inclusiv a dirigintei de clasă în școală și în instituțiile aferente);
- direcțiile principale și perspectivele de dezvoltare ale învățământului național artistic și muzical;
- metodologia cercetărilor științifice în domeniul pedagogiei, psihologiei, filozofiei, esteticii și teoriei muzicale.

În urma realizării integrale a acestor competențe, specialistul va fi capabil să îmbine aspectul științific-fundamental al competenței muzicologice, artistice și pedagogice cu cel aplicativ, să posede bazele fundamentale ale profesiei sale, să-și completeze continuu cunoștințele de specialitate, să poată aplica în practică principiile organizării științifice a muncii, să posede tehnologii noi de cercetare și predare-învățare.

Așadar, în conformitate cu conceptul modern al Educației/instruirii, prevederile Legislației în domeniul învățământului, exigențele Curriculumului național, realizările actuale ale Pedagogiei muzicale, profesorul de muzică trebuie să reprezinte un model de specialist, care va corespunde standardelor educaționale, apt de a realiza în școlile Republicii un învățământ formativ, centrat pe elev, orientat spre furnizarea de competențe în domeniul muzical, cultural și spiritual, necesare adaptării la condițiile vieții actuale.

Referințe bibliografice:

1. BREAZUL, G. Arta muzicală în cultura românească. În: *Gândirea*, An VII, nr. 6-7, București, 1928.
2. BREAZUL, G. *Observații relative la învățământul muzical în școala secundară*. Câmpina, 1920.
3. Cadrul Național al calificărilor pentru Învățământul Superior. Bălți, 2010.
4. CHIRIAC, T.; RUSNAC, C.; GAGIM, I. *Conceptia Educației muzicale în învățământul preuniversitar*. Chișinău: Ministerul învățământului al R. Moldova, 1995.
5. GAGIM, I. *Fundamente psihopedagogice și muzicologice ale educației muzicale*. Referat științific al tezei de doctor habilitat. Chișinău, 2004.
6. KABALEVSKY, Dm. *Музыка, 1-3 класс. Программа для средних общеобразовательных школ*. Москва: Просвещение, 1981. В 81-55/258.
7. TETEALEA, M.; GAGIM, I.; MORARI, M. *Conceptia formării universitare a specialistului în domeniul educației-instruirii muzicale*. Bălți: USARB, 2007.